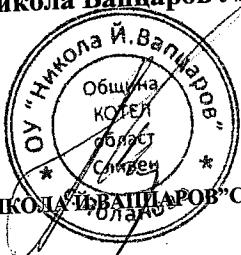

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "Никола Й. Вапцаров" с. Ябланово, общ. Котел, обл. Сливен
с. Ябланово, ул. Никола Вапцаров №4 тел. 0894443534, e-mail: ouyablanovo@abv.bg

УТВЪРЖДАВАМ
д-р АНГЕЛ ОГНЯНОВ
ДИРЕКТОР НА ОУ „НИКОЛА Й. ВАПЦАРОВ“ С. ЯБЛНОВО

ПРОГРАМА

За превенция на ранното напускане на училище в ОУ „Никола Йонков Вапцаров“

Изготвили: 1..... / 2.....

Н. Салимова и Х. Апраманова - гл. учители

Съгласувал:.....

Председател на „Обществения съвет“

Г-жа Г. Садък

1. Състояние на проблема.

Преждевременното напускане на училище е сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съди на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Съгласно Закона за предучилищното и училищното образование „отпадане от училище“ е отписването от училище на ученик до 18 г. възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище. В ОУ „Никола Йонков Вапцаров“ учениците са от бедни семейства от турски произход. В тази среда ранното отпадане от обучение и нередовното посещаване на училище не е проблем, но може да се превърне в традиционен и сериозен.

Основни причини за преждевременното напускане на училище Разработването и прилагането на цялостни, широко обхватни и ефективни политики за намаляване на уязвимостта на рисковите групи е свързано с проучване, анализиране и систематизиране на специфичните причини за преждевременното напускане на училище и (набелязване) на необходимите мерки за задържане в училище. Заедно с това е необходимо осигуряването на единна и надеждна база данни и осъществяването на политики на всички нива за специфичните предизвикателства на различните равнища – областно, общинско и училищно и за гарантиране на индивидуалния подход към всеки отделен случай на преждевременно напускане на училище. Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифициирани в няколко основни категории.

А: Икономически причини Безработицата, ниските доходи, пониженият жизнен стандарт и бедността поставят много деца в затруднени условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище. В резултат на финансовите и икономически затруднения много деца са принудени да помагат на семействата си, което води до прекъсване на присъствието в училище или до нарушаване на участието им в учебния процес. Б:

Социални причини Свързват се с родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, непълни семейства, деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, ученици с поведение, което е трудно или е в конфликт със закона, домашно насилие, незачитане правото на избор на децата, налагането на строги наказания.

Съществено влияние, свързано с преждевременно напускане на училище, биха могли да имат и рисковите неформални групи или приятелската среда на децата и младежите.

В: Образователни причини Обхващат широк кръг проблеми: трудности в усвояването на учебното съдържание, слабости в методиката на преподаване и в организацията на обучението. Образователните причини са свързани и с начина на

оценяване, квалификацията на учителите, навиците за учене, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липсата на мотивация, качеството на учебниците. Големият брой отсъствия, липсата на достатъчно ефективна система за контрол върху начина на воденето и отчитането им, влошената дисциплина, насилието и агресията в училище, ниските образователни резултати са също вътрешни за училишните процеси. Взаимоотношенията в детската градина и училището, неразвитото кариерно ориентиране и консултиране, неподходящият избор на училище и непривлекателността на професионалното образование и обучение са също сред важните образователни причини за преждевременното напускане на училище.

Трудностите при овладяването на българския език и изграждането на пълноценни речево- комуникативни умения у учениците от етническите малцинства водят до социалната им изолация в училишната общност и също са предпоставка за преждевременното напускане на училище.

Г: Етнокултурни причини Етнокултурното многообразие в съвременната българска образователна система се изразява в специфичните етнически, религиозни и езикови измерения. Формираните различия в условията на ранната социализация рефлектират върху процесите на вторичната (институционална) социализация на децата в процеса на обучението. Етнокултурните причини са рискови и е необходимо да бъдат идентифицирани, анализирани и едновременно с това да бъдат прилагани адекватни мерки за тяхното неутрализиране. В образователната практика липсва достатъчна чувствителност към етнокултурните характеристики на децата, което повишава риска за преждевременно напускане на училище. Силно действащите вътрешно групови норми и натисъкът на етнокултурните традиции сред уязвими етнически общности и групи предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на училище: отсъствие на познавателна мотивация сред децата и учениците от тези училище; отсъствие на мотивация от страна на родителите от уязвими етнически общности за приобщаващо образование на децата им, ниска степен на готовност за училище на деца от уязвими общности, дефицит на комуникативна компетентност сред такива деца и др.

Специално внимание трябва да бъде отделено на децата от закритите училища при преместването им, на децата, които не владеят или владеят слабо български език.

Тъй като причините за преждевременното напускане на учениците от образователната система са комплексни, положителната промяна на състоянието на тези явления изиска: – прилагането на комплексни мерки; – добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието, младежта и науката, което е естествен координационен център на между секторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище. Е: Причини, свързани със здравния статус В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общеобразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за

приобщаване на тези деца. Тук се включват всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование

Тормозът в училище е един от факторите за преждевременно отпадане от образователната система, през 2012 г. бе разработен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в техните усилия за справяне с това явление. Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза се наложи от разбирането, че реален напредък в справяне с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции.

За да се гарантира съвременна и адекватна среда, която да гарантира превенцията и преодоляването на преждевременното напускане на училище обаче е необходимо приемането както на нов закон за предучилищното и училищното образование, така и преглед на редица закони и подзаконови актове, свързани с отговорностите и правата на другите държавни органи и организации по осигуряването на по-добрата материална, финансова и социална защита на децата в риск, за ролята и отговорностите на семейството в този процес, за гарантирането на живота и за осигуряването на екологична и здравословна среда за развитие на децата и учениците.

Интегрираното обучение на децата и учениците със СОП и подпомагането от екип от специалисти – ресурсен учител, логопед, психолог, рехабилитатор на слуха и говора, педагог на зрително затруднени деца, осигурява както групова, така и индивидуална работа с децата и учениците в съответствие с техните потребности. Реализирането на проект „Включващо обучение“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“ цели да се осигури подкрепяща среда за равен достъп до образование и за отваряне на образователната система с оглед осъществяването на включващо обучение.

Причините, които в дългогодишната си работа сме идентифицирали, най-общо се свеждат до следните: преместване на семейството в друго населено място или в чужбина, нежелание на детето да посещава училище, незaintересованост от страна на родителите, трудности в усвояването на учебния материал. Голяма част от преждевременно напускащите училище ученици са от семейства с нисък социален, битов и културен статус. Когато учениците отпадат от училище, възможностите им за пълноценен живот намаляват. Отказът от образование значително затруднява реализацията на индивида. Отчитайки посочените фактори, започнахме целенасочена работа за решаване на проблема на училищно ниво и разработихме Програма за превенция на ранно напускане на училище в ОУ „Никола Йонков Вапцаров“, която се актуализира всяка година. В анализа на проблема, разработването на Програмата и реализирането на мерките участваха всички педагогически специалисти от училището .

През последните години беше завишен контролът върху консултациите и допълнителните занимания с децата и учениците, което доведе до ефективното им провеждане, а това, от своя страна, до компенсиране на затрудненията в обучението преди те да станат причина за преждевременното напускане на училище.

Една от групите с повишен риск за преждевременно напускане на училище е и групата на децата, които не са включени в системата на предучилищното образование. Непосещаването на детската градина повишава риска за възникването на обучителни затруднения в училище, особено за децата от уязвимите групи. Тези затруднения обикновено се проявяват още в началния етап на образование и могат да станат причина за преждевременното напускане на училище.

Предаването между поколенията на бедността, свързана с нисък образователен статус, е значим негативен социален ефект от преждевременното напускане на училище, който засилва допълнително социалната изолация. Вероятността за отпадане от училище на децата от семейства, в които най-високата степен на образование на главата на домакинството е начално или по-ниско образование, е два пъти по-голяма, отколкото за децата от семейства, в които родителите са с по-високо от начално и по-ниско от средно образование и почти 12 пъти по-голяма за децата от семейства, в които главата на домакинството е със завършено средно образование.

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Усилията бяха насочени към всички деца и ученици и техните семейства. Бяха направени и множество опити за включване на други заинтересовани институции – кметство, община, социални служби и полицейски органи, ДПС, Закрила на детето и др., но резултатите ни не се увенчаваха с особен успех.

ВИЗИЯ: Всеки гражданин в Република България има достъп до образователната система и възможност за развитие чрез образование, което в най-голяма степен съответства на неговите потребности, потенциал и цели и което осигурява успешна индивидуална и обществено-икономическа реализация и допринася за изграждане на динамична икономика на знанието и постигане на ускорен и устойчив икономически растеж, социална солидарност и качество на живота на местните общини и на страната.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Осигуряване на равен достъп и подкрепа за развитие и приобщаване в системата на предучилищното и училищното образование на децата и младежите като предпоставка за равноправно социално-икономическо включване и пълноценно личностна реализация и участие в развитието на местните общини и страната.

2. Основни цели: Идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях. Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование. Намаляване на броя на отсъствията по неуважителни причини; - ранна диагностика на децата в риск от отпадане; - намаляване на броя на отпадналите

ученици; - укрепване на мотивацията за учене; -сътрудничество при ясно разпределение на отговорностите и взаимодействие между различните равнища на управление.

4. Дейности

А) Записване на деца, подлежащи на задължително обучение:

- Създаване на училищна комисия за записване на децата, подлежащи на обучение в 1. клас .

- Посещение на адресите и записване.

- Прием на ученици, желаещи да продължат обучението си във всички класове и степени, включително и отпаднали /ако има такива/ през минали години /в ЗУВ/.

Б) Задържане на учениците в училище.

- Определяне от класните ръководители, възпитателите и преподаващите учители на деца в риск и попълване на регистър .

- Провеждане на допълнителна индивидуална работа с ученици в риск, включително и в неучебно време. Един учител работи само с един ученик .

- Приоритетно включване в извънкласни и извънучилищни дейности на децата в риск от отпадане.

- Посещение на домовете на ученици в риск. Двама учители посещават не повече от двама ученици и попълват протокол с подписи и на посетените лица.

- Създаване на екипи учител-ученик+ученик - помощник за работа с ученици с риск от отпадане при необходимост.

- Посещение на театрални представления, музеи, кинопрожекции и др.; организиране на екскурзии.

- Провеждане на спортни празници.

- Подреждане на изложба от материали /рисунки, апликации и др./ на деца, застрашени от ранно напускане на училище.

- Осигуряване на специалист за психологическа подкрепа /назначаване на образователен медиатор/.

- Включване на теми за превенция на отпадането на учениците от училище в плановете на класните ръководители - за всички паралелки, с цел засилване на грижата в училище за учениците в риск от отпадане.

- Дейности в училище, свързани с обгрижването на учениците – осигуряване на закуски, плодове, обедно хранене, учебници, включване в полезни и разнообразни активности и изяви.

- Участие на училището в проекти и програми, свързани с превенция на отпадането от училище.

- Регулярно провеждане на родителски срещи.

- Включване на родителите в училищни мероприятия.

- Осигуряване условия за ресурсно подпомагане на учениците със СОП.

4. Механизъм за работа в училище

Идентификация на дете в риск от преждевременното напускане на училище

1. Дете, чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без родителска грижа.

2. Дете, което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унизително отношение в или извън семейството му.

3. Дете, за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие.

4. Деца, застрашени от преждевременно напускане на училище поради трудности в ученето, слаби оценки, повтаряне на класа, преместване и загуба на учебно време.

5. Деца, застрашени от отпадане поради социално-икономически проблеми.

6. Деца, застрашени от отпадане поради поведенчески проблеми.

7. Деца с голям брой отсъствия по неуважителни причини.

Конкретни мерки

1. Класните ръководители уведомяват директора при идентифициране на дете в риск преждевременно напускане на училище, ПС, родителите при:

- допуснати от ученик 15 за прогимназиален етап на обучение и 5 за начален етап на обучение отсъствия месечно по неуважителни причини;

- заминаване на родителите в чужбина /изясняване кой се грижи за детето при непосещаване на училище/;

- инцидент, след който детето е спряло да посещава училище;

- ученици, трайно непосещаващи часовете на преподавател;

- ученици със слаби оценки за срока по предмет;
- влошаване на взаимоотношенията на ученика с класа /или с учител/.

2. Включват детето в Регистъра.

3. Уведомяване на ОЗД, местната администрация и други институции.

5. Реинтеграция на отпаднали от обучение

1. Деца в задължителна училищна възраст, които са отпаднали от обучение , могат да продължат обучението си след представяне на документ за завършен клас и по реда на ЗПУО и Правилника за устройството и дейността на училището.

2. Деца между 7 и 14 години, които никога не са посещавали училище, се записват в първи клас.

3. Комисия от учители осъществява връзка с администрацията в кметството на с.Ябланово и ежегодно получава и проучва списъците на подлежащите на обучение.

4. За лица, за които се установи по официален или неофициален път, не се обучават в никаква образователна институция, се предприемат мерки по обхващане:

- Посещение на дома и разговор с родители и близки.

- Уведомяване на местните власти.

- Покана за записване в училище и разясняване на права и задължения.

5. Действия за мотивиране на родителите и подлежащите на обучение /социални помощи, детски надбавки, санкции, бесплатни учебни тетрадки и помагала, закуски, общуване с връстници и т.н./.

6. Резултати

В резултат на четиригодишното прилагане на Програмата може да се каже, че е налице по-пълен обхват на подлежащите на обучение в района на училището. Стриктно се отбележват отсъствията на учениците и броят им намалява. Нямаме отпаднали ученици.

УТВЪРЖДАВАМ: .....

Директор

ИНДИВИДУАЛНА КАРТА ЗА ОЦЕНКА НА УЧЕНИК ИЛИ ДЕТЕ В РИСК ОТ ОТПАДАНЕ

I, Данни за ученика:

.....
/Име, презиме, фамилия/

ЕГН: .....

Адрес: .....

Ел.поща: .....

Телефон :.....

Учебна година:.....

Клас:.....

1. Важни събития от училищния живот

Посещавал/а ли е детска градина? -.....

Сменял/ а ли е училище, колко пъти и по какви причини? -.....

- Има ли наложени наказания и какви? - .....

- Има ли получени награди и за какво? - .....

Участва ли в извънкласни и/или извънучилищни дейности, клубове -.....

В какви ИКД, ИУД и клубове участва:.....

Интереси/предпочитания/таланти в определени познавателни области и практически дейности? -.....

- Има ли регистрация в местни институции и комисии (МКБПОПМН, ДПС, Отдела за закрила на детето и др.?/ Прояви/ -.....

- Ученик със СОП ли е? -.....

2. Здравословно състояние на детето /ученика/ :

- физически и психоемоционален статус на детето-.....

- зависимости, вредни навици и др.....

3. «Образование

А) - Учебни резултати от предходна година -.....

завършен клас-.....

среден успех:.....

учебни предмети най-високи и най-ниски постижения-.....

резултати от външното оценяване-.....

- поправителни изпити и резултати-.....

Б) Диагностицирани образователни проблеми

- проблеми с усвояването:.....

- езикови трудности:.....

- затруднения при самостоятелно или групово изпълнение на задачи и упражнения в клас .....

4. Социална интеграция на детето.

- адаптация към класа и училището:.....

- умения за общуване:.....

5. Други данни :

Семейна среда и подкрепи:.....

III. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ОЦЕНКА

А) Основни проблемни зони:.....

Б) Идентифицирани потребности и интереси:.....

В) Ресурси.....

Изготвил: Кл. Ръководител и учител ЦДО.....

Дата/година: .....

СПРАВКА ОТ КЛАСЕН РЪКОВОДИТЕЛ

Класен ръководител:.....

Клас: .....

1. Предложения за тема за Час на класа (във връзка с превенция на тормоза и насилието, формирането на социални умения, или др.), по които считате, че е необходимо да се да проведе занятие с учениците през учебната година:

.....
.....
.....
.....

2. Проблеми в класа, при решаването на които считате, че Ви е необходимо съдействието на педагогическия съветник или на екипа на Координационния съвет:

.....
.....
.....
.....

3. Ученици (родители), за които считате, че е необходима индивидуална работа и проблемите, които трябва според вас да бъдат решени:

.....
.....
.....
.....

4. Ученици, които попадат в категорията „деца в рисък“

В Закона за закрила на детето е дадено определението на „дете в рисък“.

„Дете в рисък“ е дете:

- а) чийто родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чийто родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа;
- б) което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унизително отношение или наказание в или извън семейството му;
- в) за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;
- г) което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист;
- д) за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище.“

Моля опишете ако имате ученици във вашия клас, които считате че са в рисък

.....
.....
.....
.....
.....

- ученик, допускал над 10 неизвинени отсъствия и над 100 извинени отсъствия (по данни от изминалата учебна година)

.....
.....

- ученик, наказан по чл. 199 от ЗПУО.....

.....

- ученик с поправителен изпит.....

- живеещи в неблагоприятна семейна среда/ семейства с родители, които злоупотребяват с алкохол или наркотици; семейства с психично болни родители; семейства, в които се упражнява различен вид насилие; социално слаби семейства; семейства, в които децата не се отглеждат от родителите:

.....
.....
.....
.....
.....

- ученици, извършили противообществени прояви (описание на проявата):

A decorative horizontal separator consisting of four parallel dotted lines.

- ученици с рисково поведение (системно непосещаващи училище, с бягства от дома, употребляващи алкохол и наркотици):

.....
.....
.....

- ученици с изявени наклонности в областта на науката, изкуството или спорта

.....
.....

- ученици със специални образователни потребности
- ученици, при които се наблюдават затруднения в ученето
- ученици с хронични заболявания
- ученици- сираци или полусираци
- ученици от социално слаби семейства
- ученици, пътуващи от други населени места

- ученици, живеещи на квартира

.....

.....

.....

.....

.....

  - ученици, на които родителите работят в чужбина

Дата: .....
с.Ябланово

Подпись:.....